

УДК 378.014(477)+378.001.86(430)

РОЗВИТОК СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ

Чорна Ольга Володимирівна
м. Кривий Ріг

У статті викладено узагальнені результати тематичного аналізу вивченості проблеми моніторингу якості вищої освіти України на рівні дисертаційних досліджень вітчизняних науковців. В поле зору потрапили роботи з галузей педагогічних, технічних, економічних наук, державного управління. Приділено увагу з'ясуванню загального рівня теоретичного обґрунтування питання та визначенню можливості (доречності) використання в практиці реформування вітчизняної вищої школи досвіду інших країн (у першу чергу, Німеччини).

Ключові слова: моніторинг якості освіти, система освіти, управління якістю освіти, система контролю, професійна підготовка, дисертаційне дослідження.

Постановка проблеми. Цивілізаційний вибір України, зорієнтованість нації на відстоювання свого права стати в майбутньому членом Європейського союзу вимагають від українського суспільства реалізації євроінтеграційних намірів і в царині освіти та науки. Приєднання нашої держави до Болонської декларації зобов'язує до якнайшвидшого визначення такої стратегії розвитку системи моніторингу якості вищої освіти, яка дозволила б піднятися до рівня світових стандартів. Відставання законодавчого забезпечення відповідних процесів, низька ефективність використання передового зарубіжного досвіду вимагають оцінки розробленості питання в науково-педагогічній теорії. В цьому контексті актуалізується потреба системного аналізу напрацювань науковців, які вивчали проблему на рівні дисертаційних досліджень.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом вивчення моніторингу якості освіти, управління якістю освіти, моніторингових технологій в галузі освіти займалося чимало вітчизняних і зарубіжних учених. Серед них І. В. Ващенко, Д. Вестерхайден (D. Westerheijden), Б. Кран (B. Krahn), Г. М. Красильникова, Х. Ріц (Ch. Rietz), Ю. А. Романенко, Г. Рудінгер (G. Rudinger), В. П. Сергієнко та ін.

Протягом останнього десятиліття дослідженню окремих аспектів проблеми присвячено чимало дисертацій. Багато авторів розробляють питання в сегменті загальної середньої освіти. Кількість робіт, присвячених вищій школі, також зростає, але з компаративної педагогіки їх небагато.

Особливостей моніторингу якості вищої освіти Німеччини досі не досліджував ніхто.

Метою статті є системний аналіз дисертаційної дослідженості проблеми моніторингу якості вищої освіти України та визначення доцільності застосування в умовах вітчизняних освітянських реалій зарубіжного (зокрема німецького) досвіду.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх років у нашій державі істотно зріс інтерес до проблеми моніторингу якості освіти серед науковців, які вдалися до її вивчення на рівні дисертаційних досліджень. В електронній базі Центральної наукової бібліотеки України ім. В.І.Вернадського наприкінці минулого – початку нинішнього століття зареєстровано поодинокі дисертації, в змісті яких автори побічно торкаються питань моніторингу якості освіти, навчання, підготовки фахівців. У хронологічних межах останнього десятиліття на тому ж ресурсі зафіксовано більше двох десятків робіт, у яких різні аспекти моніторингу стали предметом дослідження.

Логіка реалізації принципів наступності й системності безперервної освіти така, що потенціал загальної середньої освіти закладає підвалини вищої і значною мірою програмує її якість. Останнє не дозволяє нам у контексті загального тематичного огляду досліджень зовсім обійти увагою ті, що стосуються середньої школи. Вони складають третину від загальної кількості проаналізованих робіт.

Наявні роботи з різних галузей знань. У дисертації О. О. Білика (технічні науки) розроблено сучасну інформаційну технологію моніторингу якості загальноосвітніх навчальних закладів та запропоновано автоматизовану систему її реалізації. Дослідником удосконалено метод візуалізації даних, розроблено моделі автоматизованої системи моніторингу якості освіти у ЗНЗ та її підсистем [5].

Більшість науковців розглядають проблему в контексті загальної педагогіки та історії педагогіки, дидактики, теорії і методики навчання за галузями знань.

Управлінню моніторингом розвитку навчальної діяльності учнів 6-7 річного віку присвячено дисертацію З.В.Рябової [23]. І.Є.Макаренко досліджує дидактичні умови моніторингу якості навчання в старшій школі [18]. Розробляючи теоретико-методичні засади моніторингу результа-

тів навчання хімії в загальноосвітніх навчальних закладах, Ю.А.Романенко пропонує концепцію моніторингу результатів навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів, корисну не тільки для вчителів хімії. Автор характеризує основні компоненти моделі моніторингу успішності школярів – концептуальний, мотиваційно-змістовий, процесуальний, результативно-оцінний та регулювальний. Запропоновані ним логіко-структурна схема організації моніторингу результатів навчання, технологія здійснення внутрішнього (індивідуального, локального) та зовнішнього моніторингу освіти і багаторівнева система контролю її якості покликані сприяти підвищенню рівня навчальних досягнень школярів та ефективному управлінню навчально-виховним процесом [22].

О.В.Андрюшина [2], М.Я.Кічула [14], О.Г.Пермякова [21], І.В.Шимків [26] присвятили свої роботи вивченню зарубіжного досвіду організації моніторингу якості загальної середньої освіти

О.В.Андрюшиною, на основі аналізу науково-педагогічних джерел і офіційних документів, досліджено політичні, соціально-економічні та педагогічні передумови становлення моніторингу якості загальної освіти США в історичному розрізі. Розглянуто історичні етапи становлення освітнього моніторингу, висвітлено їх характеристики й виокремлено чинники, які обумовили функціонування сучасного моніторингу якості загальної освіти. Досліджено державно-правове підґрунтя та специфічні особливості регулювання освітнього моніторингу на міжнародному, національному, регіональному рівнях. Виокремлено види моніторингу – когнітивний і некогнітивний. Обґрунтовано зміст, форми та методи, організаційно-методичні засади моніторингу якості загальної освіти. Визначено стратегічні напрями використання результатів моніторингового аналізу. Головною перевагою роботи є передбачення можливостей використання узагальненого автором дисертації прогресивного досвіду організаційно-методичного забезпечення моніторингу якості освіти у системі освіти України [2].

М.Я.Кічула аналізує розвиток моніторингу якості освіти у навчальних закладах Польщі другої половини ХХ-початку ХХІ ст. Дисертанткою здійснено компаративний аналіз дефініцій поняття «моніторинг якості освіти» у польській та українській педагогії. Розкрито особливості історичного досвіду становлення системи контролю й оцінювання знань учнів як компонентів внутрішнього моніторингу якості освіти в Польщі, що може вплинути на розвиток останніх в Україні. Крім цього, у процесі аналізу нормативної та методичної бази охарактеризовано державну політику Польщі щодо проблеми вдосконалення компонентів зовнішнього моніторингу якості освіти в другій половині ХХ століття. Визначено особливості використання надбань близької за історичним досвідом Польщі у вирішенні завдань удосконалення моніторингу якості освіти в системі освіти України [14].

Досвід моніторингу якості освіти в школах Німеччини другої половини ХХ століття узагальнює І.В.Шимків. У присвяченій відповідній темі дисертації здійснено історико-педагогічний аналіз системи моніторингу якості освіти у школах Німеччини означеного періоду. З'ясовано суть, основні напрями, зміст і форми організації даного моніторингу як механізму регуляторного спостереження за рівнем засвоєння знань і вмінь учнів у процесі навчання, виявлення відхилень від освітніх стандартів і прийняття адекватних ситуації управлінських рішень у контексті створення умов для якісної освіти. Висвітлено провідні тенденції історичного розвитку системи контролю знань учнів у школах Німеччини. Проаналізовано особливості здійснення моніторингу якості освіти у цій країні в умовах, відповідного періоду земельних розмежувань. Охарактеризовано нові підходи до оцінювання успішності учнів за умов відкритих форм навчання, які базуються на ідеї максимального розвитку потенціалу та стимулювання творчих здібностей

учнів у контексті їх самовизначення, самоутвердження та самореалізації. Виокремлено прогресивні ідеї німецького досвіду періоду другої половини ХХ ст. з питань удосконалення моніторингу якості загальної освіти, які доцільно використовувати в Україні з урахуванням національних особливостей [26].

Предметний аналіз проблем моніторингу окремих складових якості освіти у вітчизняній та зарубіжній вищій школі пропонують у своїх наукових працях О.О.Островерх, Н.В.Шакун, А.О.Денисенко, Т.В.Сіткар, Н.М.Байдацька, А.Л.Гусак, К.В.Дроздова [12], Н.П.Мазур, Н.П.Гагаріна та Т.М.Олендр.

Педагогічний моніторинг як засіб гуманізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі дослідила О. О. Островерх, якою здійснено науковий аналіз використання моніторингу в освітньо-виховному процесі, уточнено поняття й структурні елементи педагогічного моніторингу як засобу гуманізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що сприяє самоактуалізації особистості й захисту її соціального статусу. Визначено технологічну карту проведення педагогічного моніторингу та доведено ефективність його використання за умов гуманізації освітнього процесу. Розроблено нормативно-пошукові моделі діяльності учасників освітнього процесу, що базуються на системі рейтингових оцінок різних напрямків навчальної, виховної, наукової та громадської діяльності. Окрім цього загострюється увага на тому, що в історичній ретроспективі становлення поняття моніторинг піддавалося невиправдані ідеологічним впливам, мали місце невідповідності між надбаннями наукової теорії та педагогічної практики, результатом чого стала низька ефективність останньої сьогодні [20].

А.О.Денисенко присвятила дисертацію питанню організації моніторингу виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів [10].

В дослідженні Н.В.Шакун «Професійна підготовка майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до моніторингу навчальних досягнень учнів» теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель професійної підготовки майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до моніторингу навчальних досягнень учнів, що передбачає комплексне навчання студентів за такими функціональними напрямками: дидактичний, методологічний, технологічний, змістовий, інформаційно-тематичний. Подано рекомендації щодо вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін. Розкрито поняття моніторингу навчальних досягнень як цілеспрямованого аналізу змін основних показників навчальних досягнень учнів. Обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів до моніторингу навчальних досягнень учнів у ході освітнього процесу. Проаналізовано сучасні підходи до осмислення форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів до моніторингу навчальних досягнень учнів. Розроблено рекомендації щодо використання запропонованої моделі професійної підготовки майбутніх педагогів до моніторингу навчальних досягнень учнів в освітньому процесі, яка дозволяє науково обґрунтовувати педагогічні й організаційні рішення, зорієнтовані на вдосконалення освітнього процесу у ВНЗ. Водночас автор відзначає недостатню розробленість проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до моніторингу навчальних досягнень учнів у науково-педагогічних дослідженнях та наявні суперечності між рівнем готовності майбутнього вчителя до моніторингу навчальних досягнень учнів і сучасними вимогами до випускників педагогічних вищих навчальних закладів [25].

Т. В. Сіткар, розробляючи методику моніторингу фахових знань майбутніх учителів технологій за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, аналізує стан досліджуваної проблеми у філософських, педагогічних

та психологічних джерел і визначає основні вимоги до моніторингу фахових знань майбутніх учителів технологій з використання інформаційно-комунікаційних технологій. Вченим теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено методику моніторингу знань майбутніх учителів технологій за допомогою інтелектуальної навчальної системи та визначено критерії і рівні засвоєння майбутніми вчителями технологій моніторингу за допомогою ІКТ. Підставою для свого дослідження автор вважає недостатній рівень вирішення проблеми в сучасній педагогічній теорії та практиці [24].

Специфіку реалізації педагогічних умов моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності розкрито в дисертації Н. М. Байдацької. Аналіз наукової літератури і досвіду викладацької діяльності змусили автора констатувати, що причиною труднощів здійснення моніторингу в навчальних закладах найчастіше стають недооцінка ролі моніторингу в управлінні навчальним процесом; невиправдана синонімізація термінів «моніторинг», «діагностика», «дослідження», «контроль» «оцінювання»; відсутність експериментально вивірених навчально-методичних рекомендацій щодо впровадження моніторингу в діяльність ВНЗ.

Отримані результати дослідження показали, що лише 39% респондентів більш-менш правильно формують дефініцію поняття «моніторинг», тільки 64% викладачів позитивно ставляться до впровадження моніторингу в навчально-виховний процес ВНЗ, 22% – сумніваються або не знають, чи сприятиме моніторинг підвищенню рівня знань студентів. 14% респондентів узагалі вважають моніторинг недоцільним, «наднормованим» навантаженням, тому часто його не проводять, віддаючи перевагу контролю і фіксації рівня знань. Лише 35% викладацького складу аналізують, як студентом пізнається і засвоюється навчальний матеріал, що саме сприяє активізації його розумової діяльності тощо. Близько 60% опитаних викладачів зізнаються в ігноруванні функцією контролю у процесі вимірювання якості навчальних досягнень студентів [4].

В тематичних дослідженнях К.В.Дроздової [12], Н.П.Мазур [16], Н.П.Гагаріної [8], А.Л.Гусак [9], відповідно, опрацьовані питання підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до моніторингу фізичного стану молодших школярів; формування готовності майбутніх учителів інформатики до моніторингу навчальних досягнень учнів профільної школи; організаційно-педагогічні умови моніторингу якості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; моніторингу інформативної компетентності студентів непрофільних спеціальностей. Кожна з робіт має свою специфіку, але всі автори сходяться в тому, що вітчизняна система моніторингу якості вищої освіти далека від досконалості.

Формування готовності майбутніх учителів інформатики до моніторингу навчальних досягнень учнів профільної школи стало темою наукового пошуку Н.П.Мазур. На сторінках дисертації теоретико-експериментально досліджено структуру, критерії, показники та рівні, запропоновано педагогічну технологію формування готовності майбутніх учителів інформатики до моніторингу навчальних досягнень учнів з урахуванням наявних у вищій освіті нашої країни нереалізованих резервів [16].

С.К.Андрейчук розкриває важливу з точки зору становлення системи моніторингу освіти проблему державного управління реформуванням вищої освіти в Україні в контексті Болонського процесу. Він удається до обґрунтування необхідності формування організаційно-управлінської основи цільового управління сучасної освітньої моделі і розкриває головні напрями державного керівництва структурною перебудовою вищої освіти в Україні на основі розвитку інноваційних процесів у ВНЗ задля підвищення якості їх діяльності [1].

В роботах М.М.Білінської з державного управління

галузевою стандартизацією в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні комплексно досліджено особливості державного центрального та регіонального моніторингу даної якості. Системне вивчення аналітичних даних приводить автора до висновку, що рівень державного управління стандартизацією вищої медичної освіти України як інноваційного процесу виявився неадекватним новим умовам і потребує формування якісно нової системи управління, яка відповідає б сучасним вимогам міжнародних стандартів. Управління якістю освіти в широкому розумінні є виявом адекватності доктрини освіти, соціального інституту освіти, освітніх систем і соціальних норм якості імперативам та логіці суспільного розвитку в соціоприродничому, національно-етнічному, соціально-економічному вимірах. Однак, на думку автора, в українських реаліях – в умовах науково-технічного прогресу – проблема не спрощується, а, навпаки, ускладнюється [6], [7].

В дисертації з проблеми комп'ютерного оцінювання професійних знань у структурі підготовки медичних сестер (автор Л. М. Артемчук) запропоновано модель моніторингу професійних знань фахівців з урахуванням державних стандартів вищої освіти. Визначено ієрархічні рівні моніторингу, узагальнено та сформульовано його функції. Встановлено послідовність дій щодо забезпечення якості підготовки фахівців, оскільки відповідна проблема у вітчизняній вищій школі має місце [3].

Моніторинговий механізм оцінки потенціалу вищої освіти в контексті активізації розвитку регіональних освітніх систем став одним з аспектів дослідження М.Ю.Лалакулич. Визначаючи якісну характеристику складових потенціалу вищої освіти за умов інноваційної моделі економіки вона підкреслює, що елемент моніторингу якості освіти також вимагає вдосконалення [15].

Статистичне забезпечення управління регіональною системою вищої освіти в галузі економічних наук досліджує Ю. В. Мазур. У роботі вдосконалено методику статистичного оцінювання діяльності вищих навчальних закладів шляхом здійснення моніторингу якості надання освітніх послуг. Наведено результати статистичного аналізу стану та розвитку системи вищої освіти. Проведений аналіз існуючих інформаційних джерел щодо ринку праці та вищої освіти дозволив ученій дійти висновку про недостатність даних, які збирають та оприлюднюють органи статистики для визначення відповідності використання спеціалістів з вищою освітою спеціальностям, отриманим у вищому навчальному закладі. Це пов'язано з тим, що існуюча в Україні статистична звітність не передбачає обліку посад фахівців з вищою освітою, не висвітлює в повному обсязі рух спеціалістів з вищою освітою в розрізі спеціальностей, не відслідковує працевлаштування молодих спеціалістів та їх перерозподіл з урахуванням міграції [17].

В доробку вітчизняних учених наявні дослідження, присвячені вивченню досвіду становлення і розвитку системи моніторингу якості вищої освіти держав, які випереджають Україну в соціально-економічному розвитку. Організаційні засади забезпечення якості вищої освіти, особливості використання моніторингових процедур забезпечення якості у ВНЗ Ірландії з огляду на євроінтеграційні процеси розглядає Ю. Г. Запороженко. При цьому оцінка якості вищої освіти, у т. ч. її моніторингового забезпечення, в нашій країні переконала автора в необхідності розроблення рекомендацій щодо використання зарубіжного досвіду для покращання функціонування вітчизняної системи забезпечення якості вищої освіти [13].

У присвяченому вивченню моніторингу якості природничо-наукової освіти в університетах США дослідженні Т.М.Олендр визначено основні етапи розвитку моніторингу якості вищої освіти США, виокремлено критерії та показники її якості за чотирма складовими (якість навчальних досягнень суб'єкта освітнього процесу, якість об'єкта надання освітніх послуг, якість процесу надання освітніх послуг,

якість результату діяльності освітньої системи). Розкрито сутність, етапи, напрями, види, рівні, основні методи та форми організації моніторингу, узагальнено прогресивні ідеї американського досвіду, рекомендовані до застосування в ході реформування вищої освіти України. Науковець розробила досконалу функціональну структуру моніторингу якості і, здійснивши на її основі принциповий зіставний аналіз вітчизняної та зарубіжної університетських систем, дійшла невтішного висновку, що в Україні умовно існують як зовнішній, так і внутрішній напрями моніторингу, однак реалізація обох складових часто носить формальний непублічний характер, а їх окремі види (професійний, громадський та моніторинг діяльності викладача студентами) фактично не використовуються у вітчизняній системі освіти [19].

Висновки. Узагальнення результатів здійсненого тематичного огляду дисертаційних досліджень дозволяє резюмувати, що питання моніторингу якості освіти хвилює вчених з різних галузей науки. При цьому фахівці з педагогіки, управління, економічних і технічних наук одноставно вказують як на низький рівень практичного вирішення проблеми в нашій державі, так і на відставання від світових тенденцій у розвитку наукової теорії.

Помітним є кількісне переважання робіт, присвячених питанням моніторингу якості навчання, фахової підготовки. Моніторинг якості вищої освіти України досліджувався, переважно на регіональному рівні. При цьому не лишаються непоміченими цікаві дослідження з економіки (зокрема статистики) та державного управління. Вчені ж педагоги чомусь обходять увагою цей аспект проблеми. Принципово важливо відзначити, що в усіх випадках автори віддають

перевагу вивченню *моніторингу якості системи* освіти, тоді як *система моніторингу якості* освіти зостається мало дослідженою. Привертає увагу тяжіння до вивчення передового зарубіжного досвіду дослідників моніторингових технологій у сегменті загальної середньої освіти. Слід відзначити характерне для останнього десятиліття зростання інтересу вітчизняних науковців до різних напрямків функціонування вищої школи. Проте кількість робіт, присвячених вивченню моніторингу якості вищої освіти інших країн, лишається незначною. Проблема становлення і розвитку системи моніторингу якості вищої освіти Німеччини на рівні дисертаційного дослідження досі не вивчалася ніким, що є невинуватим з огляду на євроінтеграційний вибір України.

Характеристика професійної і вищої освіти Німеччини не вміщається в рамки цієї статті. Однак стан економіки, розвитку науки й новітніх технологій, рівень життя народу і, врешті, всім відома й незрівнянно вища порівняно з нашими конкурентоздатність випускників німецьких вишів на світовому ринку праці є опосередкованим, але незаперечним свідченням переваг системи освіти цієї країни. Принагідно відзначимо, що матеріали, підготовлені нами до наступних публікацій, переконують у тому, що при всій неоднозначності системи моніторингу якості професійної та вищої освіти ФРН є досить результативною.

З усього сказаного проситься висновок. Система моніторингу якості вищої освіти в нашій державі ще не сягнула своїх кращих часів, отож використання елементів прогресивного досвіду інших країн (у т. ч. Німеччини) на нинішньому етапі реформування освітньої галузі України видається нам цілком доречним.

Література та джерела

1. Андрейчук С.К. Державне управління реформуванням вищої освіти в Україні в контексті Болонського процесу: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 – теорія та історія державного управління / Андрейчук Станіслав Казимирович; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при президенті України. – Львів, 2007. – 21 с.
2. Андрушина О.В. Моніторинг якості загальної освіти в Сполучених Штатах Америки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Олена Владиславівна Андрушина; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2014. – 20 с.
3. Артемчук Л.М. Комп'ютерне оцінювання професійних знань в структурі підготовки медичних сестер: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Л.М.Артемчук; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2003. – 19 с.
4. Байдацька Н.М. Педагогічні умови моніторингу якості навчальних досягнень студентів у вищих навчальних закладах недержавної форми власності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Михайлівна Байдацька; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2007. – 20 с.
5. Білик О.О. Інформаційна технологія моніторингу якості загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 – інформаційні технології / Білик Олег Олександрович; Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси, 2009. – 19 с.
6. Білинська М.М. Державне управління галузевою стандартизацією в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 – механізми державного управління / Білинська Марина Миколаївна; Національна академія державного управління при Президенті України. – К., 2004. – 250 с.
7. Білинська М.М. Державне управління галузевими стандартами в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні: Монографія / Білинська М.М. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 246 с.
8. Гагаріна Н.П. Організаційно-педагогічні умови моніторингу якості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Гагаріна Наталія Павлівна; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2015. – 20 с.
9. Гусак А.Л. Моніторинг інформативної компетентності студентів непрофільних спеціальностей: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Гусак Анна Леонідівна; Національний педагогічний університет ім.М.П.Драгоманова. – К., 2012. – 20 с.
10. Денисенко А.О. Організація моніторингу у виховній системі вищих педагогічних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Анжела Олегівна Денисенко; Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2008. – 20 с.
11. Дроздова К. В. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до моніторингу фізичного стану молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Дроздова Катерина Валеріївна; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського». – Одеса, 2014. – 21 с.
12. Запороженко Ю.Г. Система забезпечення якості вищої освіти в Ірландії: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Юлія Григорівна Запороженко; Київський університет імені Бориса Грінченка. – К., 2011. – 20 с.
13. Кічула М.Я. Розвиток моніторингу якості освіти у навчальних закладах Польщі (друга половина ХХ - початок ХХІ ст.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Марія Ярославівна Кічула; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – Дрогобич, 2013. – 20 с.
14. Лалакулич М.Ю. Потенціал вищої освіти в активізації розвитку регіональних освітніх систем: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Марія Юріївна Лалакулич; Ужгородський національний університет. – Ужгород, 2009. – 20 с.
15. Мазур Н.П. Формування готовності майбутніх учителів інформатики до моніторингу навчальних досягнень учнів профільної школи:

- автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Мазур Наталія Петрівна; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Київ, 2014. – 20 с.
16. Мазур Ю.В. Статистичне забезпечення управління регіональною системою вищої освіти: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.10 – статистика / Юлія. Василівна Мазур; Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К., 2009. – 19 с.
 17. Макаренко І.Є. Дидактичні умови моніторингу якості процесу навчання у старшій школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 – теорія навчання / Ірина Євгенівна Макаренко; МОНМС України, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. – К., 2012. – 19 с.
 18. Олендр Т.М. Моніторинг якості природничо-наукової освіти в університетах США: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Олендр Тетяна Михайлівна; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Т., 2011. – 22 с.
 19. Островерх О.О. Педагогічний моніторинг як засіб гуманізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі: автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Островерх Ольга Олександрівна; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди. – Харків, 2005. – 21 с.
 20. Пермякова О. Г. Моніторинг якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Пермякова Ольга Григорівна; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Т., 2010. – 21 с.
 21. Романенко Ю.А. Теоретико-методичні засади моніторингу результатів навчання хімії в загальноосвітніх навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання / Юлія Анатоліївна Романенко; Інститут педагогіки АПН України. – К., 2007. – 40 с.
 22. Рябова З.В. Моніторинг розвитку навчальної діяльності учнів 6-7 річного віку (управлінський аспект): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Рябова Зоя Вікторівна; Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2004. – 207 с.
 23. Сіткар Т.В. Методика моніторингу фахових знань майбутніх вчителів технологій за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання / Тарас Вікторович Сіткар; Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова. – К., 2013. – 18 с.
 24. Шакур Н.В. Професійна підготовка майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до моніторингу навчальних досягнень учнів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Вікторівна Шакур; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2009. – 20 с.
 25. Шимків І.В. Моніторинг якості освіти в школах Німеччини другої половини ХХ століття: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Шимків Інна Василівна; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2008. – 20 с.

В статье изложены обобщенные результаты тематического анализа изученности проблемы мониторинга качества высшего образования Украины на уровне диссертационных исследований отечественных ученых. В поле зрения оказались работы по педагогическим, техническим, экономическим наукам и государственному праву. Внимание уделялось определению общего уровня теоретической обоснованности вопроса и изучению возможности (целесообразности) использования в практике реформирования отечественной высшей школы опыта других стран (прежде всего Германии).

Ключевые слова: мониторинг качества образования, система образования, управление качеством образования, система контроля, профессиональная подготовка, диссертационное исследование.

The results of the thematic analysis showing the state of study regarding problem (the quality monitoring of higher education in Ukraine) at the level of dissertation research by local scientists are summarized in the article. These have been considered by pedagogical and technical researches, researches on economics and public law. The emphasis has been placed on determining the overall level of theoretical validity of the problem and exploring the possibility (feasibility) of use the foreign experience (primarily Germany) in the practice of national higher education. It has been found the the authors prefer to learn the monitoring of the education system quality, whereas the monitoring system of education quality remains under-researched. It has been noticed that the attention of researchers is being attracted to the study of advanced foreign experience on monitoring technologies in the segment of secondary education. However, the number of theses devoted to monitoring of higher education quality in other countries has remained low.

Key words: monitoring of education quality, educational system, education quality management, system of monitoring, professional training, dissertation research.